

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 2.

LETNIK XXV.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. FEBRUARJA 1924.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 2, I. 1924.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmetijskega društva v Loškem potoku, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 19. marca 1924, ob 3. uri pop. v društveni dvorani na Hribu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Prememba pravil. 6. Čitanje revizijskega poročila. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Čevljarstvo gospodarske zadruge na Dobračevi pri Zireh, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 2. marca 1924, ob 1. uri pop. v zadruginih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 5. Volitev nadzorstva. 6. Prememba pravil. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Podkorenu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 4. uri pop. v zadrugini hiši. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kons. društva v St. Jerneju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 9. marca 1924, ob 3. uri pop. v društveni dvorani. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Laporju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 8. uri zjutraj v posojilnični pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečko delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 3. uri pop. v pisarni zadruge. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Jakobu ob Savi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 19. marca 1924, ob 3. uri pop. v hranilničnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in rač. pregledovalcev. 3. Potrjenje rač. zaključka za leto 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) rač. pregledovalcev. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v St. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, po prvi sv. maši v cerkveni dvorani. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Dopolnilna volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva in razsodišča. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v St. Gotardu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, po večernicah v društveni dvorani. 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nakupovalne in prodajalne zadruge, zveze kmetijskih podružnic politič. okraja Ljutomer v Radincih, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 23. februarja 1924, ob 8. uri v gostilnih Horvat pri Kapeli. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1923. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev nadzorstva. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v St. Jerneju na Dolenjskem, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. svečana 1924, ob 15. uri v Društveni dvorani. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Predlogi in slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Blokah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, po večernicah v uradnih prostorih pri Fari. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge za kamniški politični okraj v Kamniku, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 9. marca 1924, ob 10. uri dop. v telovadnici pri Krištofu. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za leto 1923. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Mizarske zadruge v St. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 4. uri pop. v Mizarski zadruzi. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Društvene nabavne zadruge v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. februarja 1924, ob 20. uri v zadruginih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev načelstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Izlakah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 9. marca 1924, ob 3. uri pop. v mlekarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske nakupovalne in prodajalne zadruge v Predoslju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 3. uri pop. v mlekarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Sprejemanje in izključevanje članov. 6. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12:50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izlaja 15 dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Ivan Avsenek.

Vprašanje konzumnih zadrug.

Konzumne zadruge spadajo v razred trgovine na drobno. To je treba najprvo ugotoviti, kajti brez te ugotovitve jim pogosto podtikajo namene, ki niso s trgovino na drobno v nobeni zvezi. Konzumne zadruge so torej gospodarska podjetja, ki se morajo boriti za svoj obstanek in za svoj napredek v svobodni konkurenci s trgovci na drobno. Trgovina na drobno pa pri svobodni konkurenci v splošnem dobro uspeva, njen obstoj je torej gospodarsko upravičen. Konzumne zadruge postopajo torej prav, ako se je hočejo polastiti. Da pa dosežejo ta namen, morajo v boju proti trgovcem na drobno predvsem poznati vzroke, zakaj se trgovci na drobno ne dajo ubiti po kateremkoli drugem faktorju. Zatopiti se morajo torej v bistvo trgovine na drobno ter proučiti njen način poslovanja, pojmovati vzroke njenih uspehov ter pravilno oceniti vse izrastke protisocialnega delovanja te panoge. To praktično delo se je pri nas prav pogosto zanemarjalo. Trgovca na drobno so smatrali navadno za oderuha, ki v prid svojim osebnim koristim žrtvuje interese vsakega, ki mu pride pod roke. Včasih je to deloma tudi res, toda bistvo trgovine na drobno nikoli ne obstoji samo v odiranju in izmozgavanju. Pravi vzroki, ki jamčijo trgovini na drobno za uspeh, ležijo pa čisto drugje.

Karakteristični znaki trgovine na drobno obstojajo v tem, da imamo v tej panogi pretežno samo mala gospodarska podjetja, ki so tesno zvezana z osebnimi lastnostmi lastnika samega. Ne dobimo v tej panogi ne kartelov ne koncernov, niti kakih drugih gospodarskih kombinacij. Le redke izjeme od tega splošnega pravila dobimo samo v velikih mestih, kjer so v zadnjih desetletjih trgovska velepodjetja prevzela tudi trgovino na drobno (n. pr. Gerngros na Dunaju). Rekli smo: tipične prikazni v trgovini na drobno so mala gospodarska podjetja, ki v njih lastniki igrajo največjo vlogo s svojo osebnostjo in s svojim delom. Uspehi trgovine na drobno temelje torej pretežno le na osebnih zmožnostih malega trgovca in to so predvsem pridnost, podjetnost, vztrajnost, smisel za potrebe najbližje okolice ter gibčnost. Samo oni trgovec na drobno uspeva, ki ima te lastnosti v večji ali manjši meri. Tudi oderuštvo in izmozgavanje nista mogoča, če ni zgoraj navedenih predpogojev v osebnosti trgovca samega.

Konzumne zadruge se morajo torej v boju za svoj obstanek boriti že takoj od začetka z neenakim orožjem. Njim manjka osebnosti malega trgovca. Ta osebnost je v konzumnih zadrugah razdeljena med odbor in uradništvo, torej na več ljudi. Jasno pa je, da taka porazdelitev osebnosti trgovca na drobno ni v korist konzumnim zadrugam. Te morajo torej gledati, da ta nedostatek po

možnosti odpravijo, popolnoma odpraviti ga namreč nikoli ni mogoče. Zato konzumne zadruge tudi nikoli ne bodo mogle popolnoma izpodriniti privatnega trgovca na drobno.

Odpravijo ga pa lahko deloma, toda le potem dolgotrajnega in naporenega vzgojnega dela med zadružniki. Najprvo je treba, da pridejo ljudje do prepričanja, da so konzumne zadruge potrebne. Predno pa pride človek do tega prepričanja, je pa treba, da dolgo o tem premišljuje in da se tako daleč poglobi v sedanjí sistem trgovine na drobno, da mu stopi ta potreba živo pred oči in da je pripravljen zanjó žrtvovati tudi del svojih interesov. Človeka pa ne moreš pripraviti do tega samo z agitacijo v negativni smeri, t. j. da mu kažeš samo na izrastke trgovine na drobno kot so izmozgavanje, oderušstvo, sebičnost itd. Treba mu je predvsem podati jasno sliko o tem, da trgovec na drobno obstoja samo na podlagi takih lastnosti, ki jih ima vsak človek, in da za njegov gmotní uspeh niso potrebni posebni talentje. Treba je ljudem razložiti, da bogatí trgovec na drobno samo vsled svoje lastne vztrajnosti, marljivosti in podjetnosti in da te lastnosti niso samo, rekli bi, monopol trgovca na drobno, nego po navadi lastnina vsakega vsakdanjega človeka. Treba jim je razložiti delo, da se isti uspehi, ki jih doseže trgovec na drobno s svojo osebnostjo, dajo doseči ravno tako s skupnim delom seveda samo takrat, kadar nosilci tega skupnega dela sodelujejo ravno na tak način, kot to dela trgovec na drobno sam zase. Če je človek enkrat prepričan o potrebi konzumne organizacije, potem mu ni težko dopovedati, da bo tudi on moral pri skupnem sodelovanju napeti vse svoje duševne sile, t. j. predvsem pokazati vztrajnost, marljivost, gibčnost in podjetnost, če hoče, da bo njegovo delo res prineslo organizaciji koristi.

Za konzumno organizacijo je potrebno torej najprvo vzgojnega dela, kajti samo na

tej podlagi se dá ustvariti solidno gospodarsko delo. To vzgojno delo pa mora imeti tudi svoj namen, ki pa ne sme biti samo idealen nego mora biti tudi v skladu z razvojem sedanjega kapitalističnega gospodarstva. Ravno to je najbolj važen problem pri združnem vprašanju.

Če pogledamo razvoj narodnega gospodarstva tekom zadnjih stoletij, moramo na prvi pogled ugotoviti, da se gospodarski sistemi ne menjajo čez noč. Vsak gospodarski sistem nosi že v svojem ogrođju začetke in podlago onega gospodarskega sistema, ki mu bo sledil. Vzemimo n. pr. samo razmerje med fevdalnim in kapitalističnim gospodarskim sistemom. Ko je bil fevdalni gospodarski sistem še v polnem razevetju, so se že pokazali prvi obrisi sedanjega kapitalističnega sistema. Že v fevdalnem gospodarskem sistemu so se zbrala v posameznih rokah velikanska bogastva, ki so samo še čakala svobode v gospodarstvu, da stvorijo osnovo in dajo najbolj značilni odtis novemu gospodarskemu sistemu. Zgodovina narodnega gospodarstva nam poroča o velikanskih premoženjih, ki so se nabrala v posameznih rokah po odkritju Amerike v vseh večjih trgovskih mestih zapadne Evrope. Vsa ta bogastva so čakala na 18. in 19. stoletje, ki sta jim s tehničnimi iznajdbami in s svobodo v produkciji dala svobodno pot, da se razvijejo v kapitalistična velepodjetja. Fevdalni gospodarski sistem pa ni samo omogočil kljub svojim nazorom zbiranje velikih bogastev v posameznih rokah, ampak tudi ni delal ovire onim gospodarskim nazorom, ki so približno od leta 1750 naprej oznanjevali v bolj ali manj jasni obliki novo periodo t. j. svobodo v gospodarskem življenju. Dela klasične literature o narodnem gospodarstvu nam o tem podajajo dosti zgledov. Kratko povedano: fevdalni gospodarski sistem je v svojem lastnem ogrođju ustvaril na eni strani velika

bogastva, na drugi strani pa odprl napol vrata svobode privatni podjetnosti in ji tako omogočil, da si že takrat nabere dosti izkušenj za vpeljavanje in izvajanje kapitalističnega gospodarskega sistema. Ta pa je zmagal tako hitro samo radi tega, ker mu je njegov predhodnik v bistvu že davno ustvaril oba najbolj važna predpogoja: veliko kapitala v posameznih rokah in ne majhno izkušnost privatne podjetnosti v vseh važnih produkcijskih panogah.

Ravno nasprotno sliko pa nam dá bolj ševiški poizkus na Ruskem. Boljševiki so hoteli kar čez noč prevesti kapitalistični gospodarski sistem v komunističnega. Spodletel jim je pa ta načrt iz dveh bistvenih razlogov. Na eni strani jim je zmanjkalo kapitala, pri čemur so imeli še to nesrečo, da njegove važnosti niso dosti vpoštevali in da so v začetku uničili še precejšen del onega relativno majhnega kapitala, ki so ga ugrabili ruskim kapitalistom. Na drugi strani pa v njihovih vrstah niso imeli skoraj nikogar, ki bi imel izkušnje v vodstvu produkcije. Čeprav so njihovi vodje pazno zasledovali v teoriji kapitalistični razvoj v Evropi in Ameriki prav do zadnjega dne, so ga vendar pojmovali samo v teoriji, v praksi ga pa ni znal uporabiti nihče. Ravno zato ker so imeli na tem polju veliko premalo izkušenih ljudi, so vsi njihovi gospodarski načrti tako hitro propadli.

To sta samo dva vzgleda. Treba je pa, da se vrnemo nazaj k predmetu, katerega smo se lotili. Tu moramo najprej povdarjati že itak znano dejstvo, da kapitalistični gospodarski sistem ni zadnja faza v razvoju narodnega gospodarstva. Že se kažejo temni obrisi novega gospodarskega sistema, ki temeljijo predvsem na delitvi podjetnikovega dela. Povdarjam: delitvi podjetnikovega dela in ne morebiti poglobljeni delitvi dela na splošno. Delitev podjetnikovega dela se izraža predvsem v tem, da po-

samezna zasebna podjetnost ne more več obvladati vsega dela, ki ga zahteva podjetje, nego da se zahteve podjetja glede podjetnosti razdelijo na več oseb. Podjetja, kojih usoda leži samo na osebnosti enega samega človeka, izginjajo, nadomestujejo jih podjetja, kojih vodstvo leži v več rokah. Posamezni podjetnik je vedno manj neomejen gospodar svojega podjetja, deliti mora vodstvo z drugimi; nasprotno se pa tudi on sam udeležuje vodstva drugače čisto tujih mu podjetij. Podjetnikova iniciativa se v njegovem lastnem podjetju vedno bolj omejuje, zato pa sega na drugi strani vedno bolj v drugače njemu tuja podjetja.

Neke vrste proces podružabljenja se torej vrši že pred našimi očmi, seveda je še bistveno nasproten socialističnim nazorom, kajti njegova vodilna misel je še vedno osebna korist. Toda mi moramo računati s takimi dejstvi, kakršna so.

Pri tem počasnem načinu podružabljenja pa moramo zopet ugotoviti to, kar smo že ugotovili po razmerju med fevdalnim in kapitalističnim gospodarskim sistemom, to je: tudi prihodnji gospodarski sistem si nabira na eni strani velika bogastva, ki sedaj niso več privatna lastnina posameznih oseb, nego skupna last trgovskih družb vseh mogočih vrst, in skrbi za to, da ima v svojih vrstah ljudi, ki imajo skušnje v vseh panogah moderne produkcije.

Ako si torej hoče zadružna organizacija (pri tem ne mislimo samo na konzumne organizacije) zagotoviti dosedanji obstoj in pridobiti večji delokrog, mora vpoštevati ta dva faktorja, ki sem jih že tolikokrat omenil v tem članku: potrebni kapital in izkušnje v produkciji, oziroma bolj splošno povedano: v gospodarjenju.

Ti dve dejstvi mora vpoštevati tudi konzumna organizacija. Tudi ona mora razpola-

gati s kapitalom in si vzgojiti za trgovino na drobno izkušene ljudi. Ta dolžnost je tako važna, da stopijo v ozadje vse druge naloge, ki jih ima konz. organizacija. Tu zadene mo predvsem na nalogo, ki jo po navadi smatramo za najvažnejšo : da je konzumna organizacija najprvo za to tukaj, da pomaga ljudem. To je gotovo čisto lepa naloga, toda ne dá se trajno doseči, dokler nima konzumna organizacija dosti lastnega premoženja in ne dosti izkušenih ljudi za svoje vodstvo. Neobhodno potrebno je, da ponovno in ponovno povdarim: konzumna organizacija mora najprvo skrbeti za pravi temelj svojega lastnega obstoja, potem šele se lahko spusti v to, da premišluje, kako naj pomaga ljudem. Praktično povedano : zadrugi morajo najprvo pomagati zadrugi, da si napravi svoje premoženje in si tako zagotovi obstoj. Dokler nima zadruga lastnega premoženja, živi od dolga in jo lahko prekucne vsaka tudi majhna gospodarska burja. Vzglede za to imamo žalibog že več kot preveč v naši domači zgodovini zadrugnega gibanja zadnjih par desetletij. Dokler zadruga nima dosti lastnega premoženja, zadrugi nimajo pravice, da dobivajo od nje večje ugodnosti kot pri privatni trgovini. Oni morajo, ako jim je blagostanje zadruga pri srcu, toliko časa žrtvovati del svojih osebnih interesov, dokler ne pripravijo zadruga do lastnega premoženja. Seveda, če povdarjam vedno to »lastno zadrugno premoženje«, se ne sme sklepati, da

ta faktor zapostavljam onemu drugemu, ki sem ga zgoraj omenil kot prvega : vzgoji izkušenih voditeljev posameznih zadrug. Ta faktor je ravno tako važen kot zadnji.

K sklepu moramo pripomniti še tole. Naša davčna zakonodaja gleda na rezerve zadrugnih organizacij (in te tvorijo bistveni del zadrugnega premoženja) z istega vidika kot na rezerve drugih privatnih podjetij. To pa je popolnoma napačno. Rezerve privatnih podjetij služijo na koncu koncev samo osebnim interesom podjetnika, ki jih prej ali slej v svojem lastnem interesu ali pušči v produkciji ali pa konsumira. Zadrugne rezerve pa imajo čisto drug namen. In ta je, da ustvarijo zadrugno premoženje, ki ostane vedno skupna last in od katerega imajo vsi enako korist. To zadrugno premoženje se mora gojiti in povečavati ne samo s stališča zadrugnega gibanja kot takega, nego tudi s splošno gospodarskega stališča. Mi se nahajamo v začetku prehoda iz kapitalističnega gospodarskega sistema v nov gospodarski sistem, kojega karakteristični znak bo : podružabljenje kapitala in podjetnikovega dela. Zadrugno premoženje je tudi ena vrsta takega podružabljenja in čim več ga bo, tem manj bo lesten bo v socialnem oziru prehod v nov gospodarski sistem. Zato bi davčna zakonodaja morala rezerve v zadrugah osvoboditi davkov ter ustvariti take zakone, ki bi onemogočili, da bi se te rezerve malomarno uničile ali prešle v privatno last.

Dr. Basaj.

Nazaj k skupnosti!

Organizacija je moč. Če smo združeni, če držimo skupaj, smo močni. Kolikokrat srečavamo v življenju to izkušnjo! Kolikokrat slišimo to geslo v najrazličnejših oblikah, ob najrazličnejših prilikah, za najraz-

ličnejše potrebe in za vse sloje. »Proletarci vseh dežel, združite se!« kličejo delavski voditelji. »Sloga jači, nesloga tlači!«, je nauk zgodovine vseh narodov. »V združenju je moč«, kličejo različne stanovske organizacije, katerih namen je ščititi stanovske koristi in izboljševati gnotne in moralne razmere stanu. »Eden za vse, vsi za enega«,

poudarjajo na vzajemnosti osnovane združbe gospodarskega, pridobitnega značaja.

Priznati moramo, da slovensko ljudstvo zna ceniti skupnost v politiki, kjer je njen neposredni uspeh ob shodih in volitvah takoj viden in ga je mogoče celo v številkah natančno ugotoviti. Priznati moramo, da je tudi pri kulturnem delu skupnost prišla na dober račun in je v marsikaterem oziru delo prosvetnih organizacij, njih ozko sodelništvo in mogočni skupni nastopi naravnost vzorno, posnemanja vredno. Priznati moramo naposled, da je tudi stanovska skupnost prišla pri Slovencih na svoj račun in je ljudstvo v glavnem organizirano v strokovnih zvezah, obrtniških zvezah, kmetijskih zvezah, drugi poklici v raznih organizacijah in združenjih, kot n. pr. javnih nameščencev, zasebnih nameščencev, učiteljev, trgovci v gremijih, svobodni poklici v zbornicah i. t. d. Priznati pa ne moremo, da Slovenci upoštevamo v zadostni meri skupnost v gospodarstvu.

V gospodarstvu se še držimo nauka: »Vsak za se, Bog za vse«. V gospodarstvu smo še pod jarmom individualističnega, vse razdružujočega liberalizma. Dr. Krek nam je nekoč povedal in tudi nekje zapisal, da se sami ne zavedamo, kako smo še prožeti z liberalizmom. Da, skozinskož prožeti z liberalizmom smo v gospodarstvu. In ako se nam predlaga gospodarska skupnost, kooperacija, odgovarjamo s prislovico »V španoviji še pes pogine«. Naši predniki so gradili skupno številne, mnogokrat mogočne cerkve; mi zahajamo še vanje skupno molit, a naše glave in našega srca se je polastila sebičnost in dobičkaželjnost, hči kapitalizma, ki ga je rodil materialistično-liberalni nauk. Še govorimo o sosedih in sosedstvu, ali gospodarskega sosedstva več ni, ker so ga ločile meje individualističnega, na goli sebičnosti zgrajenega prava. Sosedji so postali le še meja-

ši, ki se prepirajo in pravdajo za meje. Še imamo družino, ali tudi družino je že razjedel liberalizem, da je ostalo le še sorodstvo, gospodarsko skupnost družine pa ubija dedno pravo, izročilne pogodbe in boj za visoke dote. Na pogrebščinah družinske gospodarske skupnosti, na zapuščinskih razpravah so postali redni pogrebniki dragi pravni zastopniki, odvetniki in notarji. A o rodbinski zadrugi že davno ni pri Slovencih ne duha ne sluha.

To ni zdravo, to ni dobro. Ta gospodarska razdrobljenost in osamljenost nas slabi. Pomanjkanje gospodarske skupnosti je vzrok slabosti, vzrok gospodarskega zastojanja, ako ne nazadovanja. In zato je dr. Krek v svojih »Črni bukvali kmečkega stanu« pisal s tako ljubeznijo o zdravilno-slovanski rodbinski organizaciji, t. j. o rodbinski zadrugi. Od nje je upal najboljšo za Bolgare. V njej je videl moč in obstoj za hrvatskega seljaka, ki je tri vekove močil s svojo krvjo in gnojil s svojimi trupli rodbinsko, zadrugino zemljo. Toda tujci Mažari in Nemci so mu s svojo zakonodajo uničili to rodbinsko zadrugo, to gospodarsko skupnost, da se polastijo polagoma njegove zemlje. V gospodarski skupnosti rodbinskih zadrug je gledal dr. Krek najtrdnjši jez proti ubožstvu in proletarstvu. V njih se je držalo staro slovansko načelo, da mora mož preživljati ženo, kar je zabranjevalo velike dote, ki so eden iz vzrokov negospodarskega zadolževanja. Zadruge so obvarovale posameznika osamljenosti. »Gorje samemu! zakaj če pade, ga nima, da bi ga vzdignil«. Osamljenost, sebičnost, obup, krutost, npravna propalost — vse so v zvezi. V rodbinskih zadrugah pa je cvetela npravnost. Kar je zadruga potrebovala, se je pridelovalo doma, ali vsaj v domači deželi. Dobro so živeli v zadrugah. Mesa in belega kruha ni manjkalo. Pravd je bilo mnogo manj. Vza-

jemnost je premagovala prepire. Vse dolžnosti so se lažje in bolje izpolnovele v zadrukah nego se sicer, naj si bodo verske, državljanske ali družabne. In Slovenci smo še tiste bore sledove, ki so nas spominjali na gospodarsko skupnost rodbine, vasi in občine, tiste skupne »gmajne«, pašnike, dobrane, loke, ozare, planine i. t. d. še to smo hiteli razdeliti, razkosati in s tem v njihovem gospodarskem pomenu oslabiti, ako ne uničiti.

Potrebno se nam je zdelo pogledati nazaj v zgodovino. Zakaj zgodovina je najboljša učiteljica. In zgodovina nas uči, da so naši dedje poznali gospodarsko skupnost v rodbinski zadrugi ter v občinskem oz. vaškem premoženju in da jim je bila ta skupnost v veliko korist, gmotno in nravno, kakor je dandanes pomanjkanje gospodarske skupnosti v gmotno in nravno škodo ljudstvu. »Osamljenost, sebičnost, obup, krutost, npravna propalost — vse so v zvezi«, tako je zapisano in tako je v življenju. Zgodovina pa tudi glasno kliče »Nazaj k skupnosti«, ker nam prinaša pred oči vso bedo in vse nesreče, ki so slovensko ljudstvo tlačile radi gospodarske razdrobljenosti in osamljenosti. Zadolženost posestev, cvetoče oderuštvo, moderna tlaka oderuhom, gostilničarjem in trgovcem, popolno pomanjkanje strokovne izobrazbe in zato popolno pomanjkanje napredka. Res je bil v sedemsetih in osemdesetih letih utemeljen strah, da bo kmetski stan propadel. In zgodovina nas naposled uči, da je v najhujši stiski prišla pomoč in rešitev zopet z gospodarsko skupnostjo, s pridobitnimi in gospodarskimi zadrugami.

Skupnost rodbinskih zadrug in srenjskega premoženja nam za današnje gospodarske razmere in potrebe nadomestuje gospodarska skupnost, ki jo imamo v pridobitnih zadrugah. Trideset let zadrugnega dela in za-

družnih izkušenj dovolj jasno govori, da so ravno one rešile kmetski in obrtni stan v največji stiski, da so pomagale k gospodarskemu napredku s kreditom, stroji in drugimi sredstvi kmetu in obrtniku, da so kmetu in obrtniku skoro edino zadruge nudile vsaj nekaj strokovne izobrazbe, da so se v zadrukah ustvarila skupna premoženja, ki služijo v občo dobrobit, in ako po vojni naše gospodarstvo zopet peša, ako prihajata kmet in obrtnik v vedno težavnejši položaj, ali ni v veliki meri temu vzrok dejstvo, da zadrugna skupnost po vojni silno pojema, da dobičkaželjnost in sebičnost izpodrivata in ubijata smisel za skupnost, zadrugno zavest?

K tej skupnosti pa nas ne navaja le spoznanje, da v skupnosti dosežemo večji gospodarski uspeh; k tej skupnosti nas vodi in nas mora voditi naše krščansko prepričanje. Ali ni temeljni nauk Kristusov: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« To je bila največja duhovna revolucija vseh vekov; to je bila za poganke narode velika luč iz vzhoda. In ali nam ni bil ta nauk oznanjan in nam ga še danes oznanjajo zato, da ga izpolnujemo v življenju, v delih, ne le z besedo, v gospodarstvu torej v prvi vrsti. Zavedati se moramo, da mora biti naša vera vera del ne pa besed, da moramo biti kristjani v delavnik in v svojem gospodarstvu, ne pa le v praznik in v cerkvi. Gospodarstvo ni indiferentno, gospodarstvo ni ločeno od etičnih načel. Ali je krščansko ali je pogansko, to je odvisno od tega, ali upoštevamo nauk ljubezni do bližnjega v gospodarstvu. — I. Pittmann, urednik prvega zadrugnega lista na Angleškem in pristaš krščanskih socialcev, je označil zadrugništvo tako-le: »Zadrugništvo je nov pot za izpolnjevanje božje zapovedi, ki pravi: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe«.

In poglejmo najčistejšo zadrugno obliko,

hranilnice in posojilnice raiffeisenovega sistema! Že njihov postanek temelji na krščanstvu, na dobrodelnih društvih, iz katerih so se razvile. Raiffeisen je ponovno poudarjal, da so vsi oni, ki pri zadrugi sodelujejo, dolžni sodelovati radi ljubezni do bližnjega. To ljubezen vršijo na delu vsi člani, ki jamčijo neomejeno s celim svojim premoženjem, čeprav se jim ne deli nikak dobiček; to ljubezen vršijo še posebej člani načelstva in nadzorstva, ki imajo odgovorno nalogo vodstva »zastonj za božji lon«; to ljubezen naposled tudi vršijo oni, ki svoje prihranke, svoj denar vlagajo. Lepo je dr. Korošec zapisal o dolžnosti takih ljudi, naj vlagajo v hranilnice in posojilnice, ne pa v banke. »Ako ti je Bog blagoslovil Tvoje gospodarstvo, da imaš odvišen denar, ne odženi tega blagoslova od svoje hiše s takim nebratskim ravnanjem.« *)

Omeniti moramo še velik pomen te skupnosti s socialnega stališča. Raiffeisen je zahteval brezplačno delo članov uprave. Imel je pri tem v vidu, da bodo vzeli to upravo in vodstvo nase uradniki na deželi, duhovniki in učitelji. To brezplačno, častno in zaupno delo je velikega pomena radi tega, ker zbliža inteligenco na deželi s prebivalstvom, ker odstrani prepade oz. celô sovražnost, ki bi sicer vladala napram inteligenci. In če pogledamo hranilnice in posojilnice po Slovenskem, koliko župnikov, koliko kaplanov vrši odgovorno službo voditelja hranilnice in posojilnice in zraven še neplačanega knjigovodje! In kakor ima ljudstvo do teh nesebičnih prijateljev zaupanje v dušnih težavah v spovednici, tako ga ima tudi v gospodarskih težavah v hranilnici in posojilnici. Kolik blagoslov je za ljudstvo požrtvovalnost takega voditelja, takega prijatelja!

*) Dr. Korošec članek »Kmet proti kmetu« v 1. številki Nar. Gosp. 1924.

Socialni pomen te zadružne skupnosti moramo vpoštevati zlasti pri delavskem združništvu, kar so povdarjali že krščanski socialci na Angleškem. Proletarizirana družba posebno v industrijskih državah se deli v dva neenaka tabora: v peščico kapitalistov in milijonske mase proletariata, ki pravijo, da nimajo ničesar izgubiti razun verig. Ti milijoni nemaničev strašno občutijo neenakost in s sovražnimi očmi gledajo bogastvo podjetnikov, čakajoč samo, kedaj bo prišel veliki dan, da z udarom z revolucijo zvržejo jarem kapitalizma in si vzamejo »kar jim gre po božjih in človeških pravicah«. Tako urejena družba je kakor vrtovi na vulkanu: v neprestani nevarnosti, da bodo uničeni od izbruha. Dokler še nismo prišli oz. dozoreli do socializacije, mora proletariat imeti vsaj nekaj, kar ga veže (poleg razrednega sovraštva), kar mu izboljšuje gnotne razmere in mu daje vsaj nekaj stalnosti. In to je gospodarska skupnost, ki si jo delavci ustvarijo v svojih delavskih konsumih, s čemer postanejo delavci ne le samim sebi trgovci, ampak tudi tovarnarji in poljedelci. Ustvarijo si lastna podjetja, veliko gospodarsko organizacijo trgovine, proizvodstva in prometa, ki postane država v državi, kakor je lep vzgled angleška konsumna zadružna organizacija, ki se je razpletla čez cel svet in v katere trgovskem območju solnce nikoli ne zaide. (Ima lastne plantaže na Ceylonu, lastne farme v Canadi, lastne parnike i. t. d.). In kar je še važnejše in kar je izkušnja že potrdila, v drugih edino bo delavski stan imel priliko pridobiti si komercialno, tehnično in moralno usposobljenost za vodstvo socializiranih podjetij. Kakor je rusko delavstvo dokazalo svojo nesposobnost, tako se angleško delavstvo pripravlja za socializacijo in bo moglo s ponosom reči v odločilnem trenutku, da je zrelo in preizkušeno za vodstvo tudi največ-

jih podjetij. Kdor na socialna vprašanja gleda resno, ta ve, da je z revolucijo še zelo malo pridobljenega, ta ne veruje v revolucijo, ampak v pot socialnih reform, pri čemer se mora delavstvo v lastni gospodarski skupnosti pripravljati tehnično in moralno za naloge, ki mu jih bo naložila socializacija.

Tako so gledali na ta vprašanja krščanski socialci na Angleškem, ki niso bili strankarski politiki, temveč plemeniti možje, ki so vse svoje znanje in vpliv posvetili povzdigi ljudske prosvete in razširjanju združništva. Kingsley, eden najbolj znanih, je n. pr. pisal: »Satan šepeta človeku neprestano na uho lepe besede o koristi nenadnih radikalnih prememb, o tem, da je treba zrušiti nebo in zemljo; zelo se pa čuva istim ljudem govoriti o tem, da mora vsakdo najprej pri sebi začeti in sebe reformirati; kajti dobro vê, da bi z istim trenutkom izgubil svoj vpliv na ljudi«.

Na koncu še nekaj radi ugovorov, ki jih je preveč, da bi jih mogel vse zavrniti, ker jih narekuje zelo iznajdljiva sebičnost. Prvi in menda poglavitni bo tale: »To je vse lepo, vse idealno. Ampak ljudje niso idealni, niso angeli!« — Z očitkom idealizma se hoče danes ubiti vse, kar je lepega in dobrega. In če hočete, ljudje so hudiči — ljudje so angeli, za kar jih napravite! Verujemo pa in to dokazuje zgodovina, da se človeštvo dviga in pada, kakor ima pač učitelje in voditelje in zato ne smatramo dela za ljudsko prosveto in ljudsko vzgojo za brezpomembno, temveč za najbolj pomembno, za najbolj važno. Kakor velja v fiziki zakon, da nobena energija ne gre v izgubo, tako trdimo, da nobeno nesebično delo za skupnost ne ostane brez vpliva na človeško družbo. In če ne vidimo takoj uspeha, nas ne sme obvladati malodušnost. Imeti moramo trdno vero v moč dobrega, v moč pošte-

nja. Če zrno ne skali takoj, če plod počasi zori, opašimo se s potrpežljivostjo in vztrajnostjo po geslu ročdalskih pionirjev: »Delaj in čakaj!« Čakaj in veruj, da bo plod tvojega dela dozorel.

Drug važen ugovor proti skupnosti je ta, da se v skupnem gospodarstvu ubija oz. vsaj slabi privatna iniciativa, ker manjka glavni motor — interes na uspehu, kakršen je pri privatnem podjetniku. Proti temu povdarjamo, da interes na uspehu (ki daje pobudo) obstoji in sicer za vse člane dotične skupnosti. Razlika je le v tem, da ni tako evidenten kakor je pri privatnem podjetniku in da včasih ni za vse člane enak, včasih celô za nekatere člane navidezno odpade. Ravno radi tega pa zahteva taka gospod. skupnost zelo razvit socialen čut in veliko socialno dalekovidnost. Delavci, ki so člani produktivne zadruga, gotovo ne čutijo tistega interesa na združnem podjetju kakor ga ima privatnik na svojem podjetju; ali gotovo pa je tudi in to nam praksa potrjuje, da niso napram svojemu združnemu podjetju tako pasivni kakor delavci v privatnem podjetju, nasprotno, da z vzgojo in pojasnjevanjem dobijo ljubezen do zadruga, uvidevajo potrebo investicij in ne zahtevajo delitve dobička, imajo sami vest in poštenje do zadruga in isto zahtevajo od drugih članov, vidijo, da je zadruga dobitnik ne le njim, ampak bo tudi bodočim rodovom, gledajo v njej takorekoč svoje podjetje. Z vzgojo rodov v tej smeri dobijo polagoma zavest, da je to (aliquotno seveda) njihovo podjetje in vso iz take zavesti izvirajočo pobudo.

Pri trajni smeri vzgoje in izobrazbe k skupnosti bomo našli vedno manj takih, ki se bodo izgovarjali: »Zakaj pa bi moral ravno jaz delati za skupnost, zakaj pa ne drugi?«, temveč se bodo tisti, ki so poklicani,

brez izgovorov odzvali. Poklicani pa so vsi, ki imajo dobro voljo, ki imajo sile in sposobnosti, da vodijo. Zadrugištvo je torej velike važnosti ne le radi gospodarskih uspehov, ki jih daje skupnost, ampak radi tega zlasti, ker daje priliko in nalaga dolžnost najsposobnejšim, najmoč-

nejšim, najagilnejšim, najpremožnejšim, da svoje sposobnosti, sile in sredstva obračajo v korist skupnosti, za občo dobrobit, one sposobnosti, sile in sredstva, ki bi brez skupnosti pri sebičnosti lahko tisoče zaslužjile enemu mogotcu.

Naloge živinorejskega okraja.

(Predavanje g. inštruktorja Krištofa pri ustanovitvi gorenjskega pasemskega okrožja 13. februarja 1924 v Škofji Loki.)

Vse živinorejske zadruge na Gorenjskem, ki rede rdečo cikasto ali pingavsko živino, se združijo in ustanove pasemsko okrožje, da po skupno zasnovanem in dobro premišljenem načrtu izboljšujejo in izpopolnjujejo imenovano pasmo.

V dosego tega namena naj se poslužujejo sledečih sredstev:

1. Posvečajo največjo pozornost strokovnemu pouku. Pri vseh živinorejskih zadrugah naj se prirejajo praktični živinorejski tečaji odnosno predavanja o vsem, kar se nanaša na umno živinorejo. Zlasti naj se predava o odbirj živine za plemo, o plemenski vrednosti čiste pasemske živine, ki jo je mogoče vzgojiti z izbiro najhasnovitejših živali. Nadalje naj se govori o pašništvu, travništvu, pridelovanju krme, o gnojenju, popravljanju hlevov, gnojišč itd. Poleg navadnih rednih predavanj naj se vrše v zimskem času večdnevni živinorejski tečaji z razgovori z živinorejci. Slednjič, kadar bo to mogoče, naj se prirejajo zopet praktični živinorejski tečaji. Glede predavateljev je omeniti, da bo treba pridobiti dobre, praktično izvežbane živinorejce za sodelovanje.

2. Glavne smernice za izboljševanje pingavske živine naj obstojajo: v zasledovanje najboljše molznosti

in cenene produkcije mleka, v priprosti in naravni vzgoji živine zlasti na paši, s čimer se bo dosegla tudi najcenejša vzreja prirastka. Pri izbiri naj se pazi, da bo živina lepili zunanji oblik z močnimi, ravnimi nogami ter enotne barve. Tako bodo živali po svoji zunanosti dobile večjo prikupljivost, ki je v trgovini plemenske živine velike važnosti. Te smernice pa se morajo pri živini vseh članov živinorejskih zadrug dejansko strogo in stalno zasledovati, da se čimprej doseže gotov uspeh, zlasti, da bo živina v celem okrožju po barvi, oblikah in lastnostih enotna.

3. Da bo mogoče doseči to enotnost živali v celem živinorejskem okrožju, bo skrbeti za enake bike plemenjake v celem okrožju. Biti pa morajo ti plemenjaki od najhasnovitejših krav, to je takih, ki producirajo večjo množino mleka z najmanj 3.5 % tolšče pri čim manjši porabi krme. Takí odbrani plemenjaki se bodo smeli vporabljaliti v prvi vrsti za krave članov živinorejskih zadrug.

4. Vse zadruge, včlanjene v gorenjskem živinorejskem okrožju, se morajo obvezati, da bodo vpostavile rodovnike, ki se morajo točno voditi po navodilih in predpisih pravilnika, ki ga danes okrožje sprejme. Brez rodovnikov si sploh ne moremo misliti smotrenega delovanja v živinoreji. Preiti moramo k resnemu treznemu tozadevnemu delovanju, ki obeta največji in najhitrejši uspeh. Delo ni tako težavno. Samo da je smisel in dobra volja zato, pa bo šlo. Največ bodo pridobili člani živinorejskih zadrug pri vpisova-

nju živine v rodovnikih, ker se bodo na ta način najlažje privadili pravilno presojati kakovost živine z ozirom na plemensko vrednost, kar je v današnjem času za vsakega živinorejca potrebno.

5. Da se bodo rodovniki lažje uveljavili se mora vsako leto pri vsaki posamezni živinorejski zadrugi izvršiti krajevno združeno rodovno premovanje. Tukaj bodo člani zadruge najbolj očitno pokazali vsakoletni napredek v živinoreji. Ob enem taka premovanja spodbudno vplivajo na ostale živinorejce, ki se bodo pridružili kmalu zadrugam in sodelovali za izrejo enotne pasme.

6. Poleg rednih vsakoletnih združeno-rodovnih premovanj, moramo misliti tudi na to, da se priredi vsaj vsaka tri leta okrožno rodovno premovanje. Na teh premovanjih ali bolje rečeno živinorejskih razstavah se sme postaviti le v naprej strogo izbrana živina članov živinorejskih zadrug s točnimi podatki o hasnovitosti razstavljenih živali. Tu bi bila prilika medsebojnega tekmovanja posameznih živinorejskih zadrug v napredku in izpopolnjevanju pincgavske odnosno rdeče-cikaste gorenjske živine. Najlepša prilika za take razstave bi bili veliki semnji kamor pride mnogo tujcev, da si ogledajo našo plemensko živino in jo eventualno nakupijo.

7. V zvezi z razstavami bi se okrožje zlasti brigalo za potrebno propagando in za prodajo odvišne plemenske živine, ki naj po možnosti ostane v združnih rokah. V svrhu propagande bi se od časa do časa izdajali posebni spisi o hasnovitosti rdečo-cikaste živine. Nadalje bi se izdali plakati, ki bi se zlasti na obmejnih postajah razobešali in tako vabili kupce.

8. Pašništvo in naravna vzgoja terreja živine se mora na vsak način pospeševati, ker brez pašništva sploh ne moremo pričakovati uspešne govedoreje. Prvo

kar moremo storiti je, da preskrbimo zadrugam za planjske pašnike, kjer so taki na razpolago. Odelek za kmetijstvo naj izroči posestvo Robež, ki je za pašo urejeno, živinorejskemu okrožju za zmerno ceno v najem. V ostalem pa mora vsaka zadruga, kakor tudi vsak posameznik skrbeti, da pride na kakoršenkoli način združna živina na pašo.

9. Poleg pašništva naj okrožje tudi skrbí za enotno in ceneno izboljšanje hlevov, ki naj ustrezajo, kolikor je pač mogoče, naravnim zahtevam živine glede svetlobe, zračenja in notranje uredbe. Vsporedno mora biti urejeno tudi vprašanje tlakovanja hlevov, naprave gnojšč in gnojničnih jam, da se uvede pravilno ravnanje z gnojem in gnojnico.

10. Pridelovanje redilnejše in boljše krme, brez koje ni misliti na dobro molzno živino s ceneno produkcijo mleka in ceneno vzrejo plemenske živine. Krmo, ki jo pridelamo na travnikih in njivah, je smatrati kot glavno krmilo.

11. Končni cilj v živinoreji gorenjskega živinorejskega okrožja mora biti, da izrejammo predvsem obilo lepe in sposobne plemenske molzne živine, ki bo prav lahko našla kupca, če se bo skrbelo pravočasno združnim potom za propagando naše pasme in za izvoz.

12. Živinorejskim okrožjem pripada tudi skrb, da se ne zanemarijo ostalih panog kmetijstva. Zlasti je potrebno obnoviti prašičorejo s preskrbo zadostnega števila mrjaščkov. Na vsak način pa se bo morala naša prašičoreja prilagoditi bodoči trgovski konjunkturi. Rejo špeharjev moramo na vsak način odsvetovati, ker se ne rentira. Obnesti se more le izreja plemskih prascev in mesnakov (peršutarjev), ki so v starosti pol do tričetrt leta že godni in običajno ne presegajo žive teže 70 do 90

kg. Te vrste prašiči se vedno lahko prodajo v inozemstvu, zlasti če se spravi sortirano blago skupaj. Da bomo mogli v inozemstvu konkurirati, da bodo naši prašiči prenesli daljše Transporte, se bodo morali rediti priprosteje, enostavneje, naravneje in tudi čim ceneje. Le tedaj bodo prašiči sposobni za transport in bomo lahko z njimi konkurirali na vsakem zunanem trgu.

13. Perutninarstvo se bo moralo istotako v okrožju enotno organizirati, če hočemo tudi od te panoge nekaj zaslužiti. V tem oziru sedaj še ne obstoja noben enoten načrt. Prodaja jaje in zaklane perutnine v inozemstvu bi lahko donášala lepe novce. Pa tudi z ozirom na naša letovišča bi se izplačalo pečati se vsaj deloma s perutninarstvom. V perutninarstvu je postopati po enakih rej-skih ciljih kot pri živinoreji.

14. Največjo skrb pa mora posvečati živinorejsko okrožje tudi zakonodaji, ki

se peča s pospeševanjem naše živinoreje. Zlasti bo pri osnutku novega živinorejskega zakona potrebno sodelovati, staviti primerne predloge ter poskušati uveljaviti naše potrebe. Okrožje naj skrbi, da po narodnih poslancih uveljavi svoje predloge in zahteve. Živinorejska okrožja so poklicana, da tukaj sodelujejo, da se doseže pameten zakon, ki bo res pomagal in ki ga bo mogoče izvrševati.

15. Skrb okrožij bodi, da se vsa javna sredstva za pospeševanje živinoreje, za obnovo pasme vporablja le potom živinorejskih zadrug in živinorejskih okrožij. Tako bodo v te svrhe porabljena sredstva tudi najbolj plodonosno naložena.

16. Živinorejska okrožja bodo morala končno tudi izvesti zavarovanje živine. Pravila v to svrho so že pripravljena in se bodo v kratkem izdala.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 5: Nabavna in prodajna zadruga prosi pri naši posojilnici, da bi ji zvišali kredit. Kako nam svetujete? Ali naj ga zvišamo, pod kakšnimi pogoji, zlasti proti kakšni obrestni meri? (Hp. v L.).

Odgovor: Vaše vprašanje je premalo določeno, da bi Vam mogli dati točen odgovor, ker zlasti niste navedli, koliko kredita ima že Nabavna in prodajna zadruga pri Vas in kako je ta zavarovan, koliko prosi zvišanja in v kako svrhu, ali za investicijo ali za obratni kapital. Damo Vam torej samo splošne smernice.

Ni pravilno, da se nabavne in prodajne zadruge naslanjajo samo na kredit hranilnic in posojilnic ter imajo v primeri s svojim milijonskim obratom naravnost malenkostni lastni kapital in ravno tako malenkostno jam-

stvo. Dejstvo je, da nabavne in prodajne zadruge danes delajo milijonske obrate v času riskantnih konjunktur ne na svojo nevarnost, ampak na nevarnost onega, ki jim je potreben obratni kapital posodil, to je običajno posojilnica. Vso odgovornost za posojilnico in sicer neomejeno s celim svojim premoženjem pa nosijo člani posojilnice. Kaj je posledica? Vsa nevarnost za poslovanje nabavne zadruge vsled nezadostnega njenega jamstva pade tako na posojilnice in njene člane. Ker je nabavna zadruga kot dolžnik tudi član posojilnice, jamčijo vsi člani posojilnice neomejeno kot za druge posojilnične člane tudi za nabavno zadrugo, dočim jamčijo člani nabavne zadruge same za isto le omejeno, z malenkostnim deležem in s parkratnim zneskom tega de-

leža. To ni pravilno, to je nezadružno. Člani vsake zadruga naj delajo na svojo odgovornost in jamčijo za svojo zadrugo. Člani take nabavne zadruga pa ne jamčijo za svojo zadrugo kot bi morali: za njihovo zadrugo jamčijo v resnici člani posojilnice, pri kateri ima nabavna zadruga visoko posojilo. Če bi bili slučajno pri obeh zadrugah, pri nabavni in pri posojilnici, isti člani, bi bilo naposled to še odpustljivo. Toda običajno to niso iste osebe.

Kaj bi bilo pravilno? Dve poti sta mogoči: ali da nabavna zadruga svoj obrat toliko skrči, da ji zadostuje poleg lastnih deležev in rezerve le toliko tujega (posojenega) denarja, kolikor znaša jamstvo članov; ali če ni mogoče obrata skrbeti, je treba deleže in jamstvo, zlasti jamstvo, toliko povišati, da je z obojim krit ves kapital, ki ga nabavna zadruga za obrat potrebuje. Edino ako zadruga res krije z vsemi deleži in jamstvom članov potrebni obratni kapital, potem dela na svojo nevarnost in svojo odgovornost, kar je pošteno in zadružno.

Da so se nabavne zadruga v taki meri zadolžile pri posojilnicah, ne da bi imele kritje v deležih in jamstvu svojih članov, to je nezadružno postopanje, to je zloraba neomejenega jamstva posojilnice, kar se bo prej ali slej maščevalo. To je bil izhod v sili, da so nabavne zadruga mogle začeti poslovati kljub temu, da jim njihov člani niso dali na razpolago potrebnega kapitala in jamstva.

Iz tega pojasnila, mislimo, Vam je jasno, da Vam povišanje kredita nabavni zadrugi odsvetujemo. Izračunajte, koliko ima nabavna zadruga deležev in koliko znaša jamstvo, pa ste na jasnem, koliko kredita morete dovoliti nabavni zadrugi. Ako ga zahteva več, ga morete dovoliti le na osebno poroštvo članov načelstva ali poleg še nadzorstva, tako da je s tem poroštvom kredit zadosti varovan.

Obrestna mera naj bi bila načelno pri posojilnicah za vse člane enaka, torej tudi za nabavno zadrugo, ki s posojilom postane član posojilnice.

Vprašanje 6: V naredbi o oprostitvi zadrug od plačevanja taks ni ničesar navedeno, da so tudi knjige zadrug oproščene od takse. Ali moramo zadružne knjige po novem predpisu kolekovati z 1 dinarjem za vsak list? (Hp. v M.).

Odgovor: Prav imate, naredba o oprostitvi zadrug od taks res ne navaja posebej, da so tudi poslovne knjige zadrug od taks oproščene. Zato smo se takoj obrnili na Beograd za pojasnilo. Generalni direktor Robiček je tajniku Glavnega zadružnega saveza izjavil, da je že iz zakona samega (čl. 95 in 98 srb. zadr. zak.) jasno, da so poslovne knjige zadrug od plačevanja taks oproščene. Naše finančne oblasti tozadevno tudi pravilno postopajo napram zadrugam, katerih pravila odgovarjajo členu 262. fin. zak.

Vprašanje 7: Člani načelstva in nadzorstva naše posojilnice vršijo svoje posle brezplačno, kakor je predpisano v pravilih. Ali velja to tudi za onega člana načelstva, ki vodi vse knjige in je ob enem v uradnih dnevilih blagajnik?

Odgovor: Po rajfajzenovem načelu imajo vsi člani načelstva in nadzorstva opravljati svojo dolžnost kot brezplačno častno službo. Toda hranilnice in posojilnice rajfajzenovega sistema so imele za knjigovodske (deloma tudi tajniške in blagajniške) posle nameščenega s stalno plačo takozvanega »rendanta«. Mi bi ga imenovali lahko knjigovodjo, dasi to ni točno. Ako kak član načelstva opravlja vse knjigovodske in še blagajniške posle, je jasno, da to da pri večjih posojilnicah mnogo truda in vzame mnogo časa. Za tako delo seveda se lahko zahteva in načelstvo lahko dovolj primerno mesečno ali letno nagrado.

Vprašanje 8: Kakšne obresti naj sedaj računamo dolžnikom za posojila, ko nam Zadružna zveza obrestuje navadne naložbe po 8 %, vezane pa celo po 9 in 10 %? Saj nam več nese, ako naložimo ves denar pri Zvezi kakor pa da dajemo posojila po 6 ½ ali 7 %. In še radi teh obresti se pritožujejo kmetje, da so previsoke. (Hp. v P.)

Odgovor: Zelo prav je, da ste prišli s tem vprašanjem, ker Vam bom pri tem pojasnil še drugo zelo važno vprašanje. Zdi se mi, da danes pozabljamo (in to se vidi iz vašega vprašanja), čemu so ustanovljene hranilnice in posojilnice, komu imajo služiti. Še v večji meri kot vse druge vrste zadrug so posojilnice za vzajemno pomoč malih ljudi, zlasti kmetov. Pomagati kredita vrednim in sposobnim posestnikom v potrebi s cenanim kreditom, to je bistveni namen vsake posojilnice.

Iz tega pa že sledi odgovor na Vaše gornje vprašanje. V prvi vrsti morate izpolnjevati svoj bistveni namen: dajati sposobnim in vrednim posestnikom v potrebi kredit po nizkih obrestih.

Pri tem pa se morate držati zelo važnega pogoja: kredite morete in smete dovoljevati le v mejah likvidnosti. Zakaj? Pogoji, da bodo vlagatelji nosili k Vam denar (prihranke, prislužek, dedščine in dr.) je ta, ako Vam zaupajo, ako imajo vero, da jim vložen denar na vsakokratno zahtevo takoj izplačate. To pa boste mogli izpolniti, ako imate vedno en del (vsaj eno četrtnino če ne eno tretjino) vlog ne sicer v blagajni, ker bi tu preveč izgubljali na obrestih, ampak kot naložbo pri Zadružni zvezi. To naložbo vsak čas lahko dvignite in zahtevane vloge izplačate. Da vsak čas lahko izplačate vlagatelju na zahtevo njegovo vlogo ali (kot pravimo) da ste likvidni, to je pogoj zaupanja vlagateljev in zaupanje vlagateljev je pogoj de-

lasposobnosti in obstoja Vaše posojilnice. Skrb za likvidnost je torej ravno tako Vaša dolžnost kakor skrb za cenena posojila članom. Brez enega ni drugega.

Vaše vprašanje pa ob enem kaže nekaj posebnega. Veste, da bi več zaslužili, če enostavno vse naložite pri Zvezi in tega ne storite, temveč dajete posojila po nižjih obrestih nego jih dobite pri Zvezi, članom v potrebi. To kaže na Vašo zadružno vest in zavest. Sami dobro čutite, kaj je prva Vaša naloga: pomagati članom v potrebi s cenanim kreditom, ne pa delati dobiček. Povdarjamo pa, da boste članom v resnici pomagali le tedaj, ako jim preskrbite kredit po nizki obrestni meri. Vedeti morate namreč to, kar je splošno dognano: da kmetško gospodarstvo kredita z visokimi obrestmi sploh ne prenese, ker ni toliko rentabelno, ker kmet obresti ne more prevaliti na konsumenta kot jih drugi stanovi. Naš čas pa trpi na enem velikem zlu: na nečloveško visoki obrestni meri, do katere je privedla brezobzirna konkurenca in oderušstvo bank. Kmet se bo v teh razmerah mogel vzdržati le, ako bodo njegove posojilnice ostale čim dalj od tega strašnega vrtinca in bodo kljub vsemu naporu bank znale vzdržati nizko obrestno mero.

Vprašate, zakaj pa Zadružna zveza daje take visoke obresti za naložbe. Prvič, ker potem lastne Zadružne gospodarske banke pride do višjega obrestovanja svojega denarja nego prej, ko je bila vezana na razne tuje banke. Drugič, ker hoče s to visoko obrestno mero za naložbe ravno omogočiti posojilnicam, da ohranijo za posojila kmetom nižjo obrestno mero. Tretjič ker na ta način dobijo posojilnice za naložbe pri Zvezi nekaj več obresti, da morejo tudi svojim vlagateljem primerno zvišati obresti in tako pritegniti več vlog. Naposled hoče Zveza s temi obrestmi pomagati, da lažje zmagujejo dra-

go režijo in še nekaj zbirajo v rezervni zaklad, oz. odpisujejo vojna posojila.

Zgrabil sem za to vprašanje in dal primerno dolg odgovor, ker vse naše gospodarstvo trpi na visokih obrestih. Nekdo jih je

imenoval »hudičevo delo«. Dr. Korošec pa je zapisal: »Želja po obogatitju s pomočjo obresti je oderuška, nekrščanska želja«. (Nar. Gosp. 1924, str. 2.) Če bo potreba, bo Nar. Gospodar o tem vprašanju prinesel članek.

□ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO □ □ □ □ □ □

Vsem zadrugam, ki še niso poslale a) prepisa zapisnika obč. zbora, na katerem so bile sklenjene spremembe pravil v smislu čl. 262 fin. zak. b) izvirnika sodnega sklepa o vpisu teh sprememb v zadrugni register, še enkrat nujno naročamo, da to store. Poprej jim ne moremo izposlovati dekretov od finančne oblasti, da dobimo če ne od vseh vsaj od večine te dokumente, da bomo vse skupno predložili in se bo za vse skupno napravil razglas v Uradnem listu. Poglejte v Nar. Gosp. št. 1 str. 14 isti poziv!

Narodni Gospodar še vedno čaka odziva od velike večine zadrug, da bi ga naročile za člane načelstva in nadzorstva. Kako hočemo biti dobri zavedni zadrugarji, ako pa o zadrugništvu ničesar ne slišimo, ničesar ne beremo in tudi ničesar ne vemo!

Pred tridesetimi leti je pisal dr. Krek v Črni bukvi kmečkega stanu o organizaciji: »Najprimernejši je začetek z Raiffeisenovimi posojilnicami, kjer se ravno v denarnih stvareh, ki vse zanimajo in so v poslovanju zelo enostavne, po načelu popolne vzajemnosti združujejo kmetijski posestniki. Denar je vse razdružil, pri denarju naj se torej začne zopet organizacija. Denarne zadruge so pa zato potrebne, ker je le v zvezi z njimi, ki lahko zadoščajo potrebnemu kreditu, mogoč razvoj svobodnih gospodarskih zadrug. Te naj bodo druga stopnja na poti k rešitvi kmetijskega stanu«. — Katoliški shod je v l. 1923 povdaril isto, da so posojilnice temelj vse-

mu zadrugništvu in izdal geslo: »Hranilnico in posojilnico v vsako faro!«

Popravek. V »naredbi o oprostitvi zadrug od plačevanja taks« (Nar. Gosp. 1924, št. 1, str. 7) pridejo mesto drugega odstavka leve kolone spodaj: »za otvorene in tekoče račune... iz računskih in drugih knjig« sledeči trije odstavki:

Za otvorene in tekoče račune zadrugnih zvez in zadrug, ki jih imajo pri poštni hranilnici in državni hipotekarni banki;

za prošnje državnim oblastvom zaradi intervencije v revizijskih poslih;

za prošnje zadrug in zadrugnih zvez, namenjene državnim in samoupravnim oblastvom, da bi se jim izdal izpisek iz računskih in drugih knjig.

Zakaj držite doma več denarja kakor je za tekoče potrebe neobhodno? S tem kažete, da ste slabi gospodarji. Prvič izgubite na obrestih. Vsakega dne je škoda, ko denar leži mrtev. Če je v posojilnici, nosi vsak dan obresti. Drugič izpostavljate prihranke najrazličnejšim nevarnostim: požar, tatvina, vlom, izguba i. t. d. Če Vam denar zgori, ga Vam nihče ne bo povrnil. Če Vam knjižica zgori, Vam bo posojilnica vseeno izplačala Vašo vlogo. Tretjič veste iz skušnje, da se denar »o mane«, ako ga držite doma. Marsikaj izdate, marsikaj nepotrebnega kupite, ako denar držite doma. — Četrtrič storite dobro delo tudi drugim, ako denar naložite v posojilnico. Če bi ne bilo takih, ki vlagajo svoj denar v posojilnice, bi

posojilnice ne more dovoljevati potrebnim in sposobnim posestnikom posojil, kadar hočejo izboljšati gospodarstvo ali kadar pridejo v stisko in nesrečo. — Dober zadrugar bo sam denar nalagal v posojilnico in bo tudi druge navajal k temu.

Pregled našega zadružništva. Koncem l. 1922 je bilo vsega skupaj v naši državi 22 zadružnih zvez: 13 zvez je bilo včlanjenih v Glavnem Zadružnem Savezu v Beogradu, 9 jih je bilo izven Saveza. Po statistiki je bilo v vseh zvezah včlanjenih 4505 zadrug. Največ je hranilnic in posojilnic rajfajzenovega sistema, namreč 2479, potem pa prodajnih oziroma konsumnih zadrug 1553. Po prometu je bila najmočnejša Gospodarska zveza v Ljubljani s 548 milijoni dinarjev, potem Zadružna zveza v Ljubljani s 477 milijoni, nato Zadružni Savez v Splitu z 298 milijoni, na četrtem mestu pa Savez nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev v Beogradu z 240 milijoni dinarjev. — Pripomniti pa je treba, da je ta pregled nepopoln, ker n. pr. Gospodarska zveza v Ljubljani in Zadružna zveza istotam tvorita celoto in se je le blagovno poslovanje koncentriralo pri Gospodarski zvezi, denarno poslovanje in pa revizijo si je pridržala Zadružna zveza. Vsled tega je nepravilno šteti članice Gospodarske zveze posebej in Zadružne zveze posebej, kakor to dela zgoraj navedeni pregled, ker so to ene in iste zadruge.

Nove knjige v zadružni literaturi. Prof. dr. V. Totomianc je izdal v posebni knjigi predavanja, ki jih je imel deloma na zadružni visoki šoli v Rimu, deloma v ruskem zadružnem institutu v Pragi in na nemški praški

univerzi. Knjiga ima naslov »Die Grundlagen des Genossenschaftswesens«. Kdor hoče globlje pogledati v zadružne probleme, naj jo bere. — Isti učenjak je izdal pred tem drugo zanimivo knjigo »Die genossenschaftliche Anthologie«, h kateri je profesor Sombart napisal sijajen dodatek. — Prof. dr. H. Müller je spisal nekaj priročnik za zadružništvo: Das Genossenschaftshandbuch. Poleg poglavij o temeljnih zadružnih vprašanjih (zgodovina, teorija, vzgoja) podaja lep pregled o zadružništvu v Nemčiji in v drugih državah. O jugoslovanskem zadružništvu pa ima zelo malo, celih 24 vrstic, pa še to ni točno. Srbijo navaja kot vzgled, da ima dobro razvito zadružništvo, ker je prej deloma pripadalo avstrijskemu zadružništvu! Gotovo misli Slovenijo. »Velika zadružna zveza kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, Dalmatincev, Bošnjakov v Beogradu ima 11 zvez s 50—100 zadružniki in obsega vsega 3800 zadrug, priključila se ji je tudi centralna zadružna banka. Privzelo se je v delokrog tudi naseljevanje vračajočih se jugoslovanskih emigrantov«. Gotovo misli Glavni zadružni savez, katerega naslov pa vendar ni tako dolg, pač pa ima včlanjenih danes 16 zvez in zveze tudi nimajo 50—1000 zadružnikov, ampak 50—1000 zadrug. — Zadružna založba v Ljubljani je izdala Zadružni koledar za l. 1924. Za 15-letni jubilej Konsumnega društva za Slovenijo prinaša podrobno sliko njegovega razvoja, kar je gotovo lep donesek k zgodovini slovenskega konsumnega zadružništva. »Historicus« je zbral v posebnem članku številne »doneske k zgodovini zadružnega gibanja med slovenskim delavstvom.«

GOSPODARSTVO.

Ratifikacija gospodarskih konvencij z Nemško Avstrijo. Narodna skupščina je 12. decembra odobrila gospodarske konvencije z Nemško Avstrijo. Najvažnejša je konvencija o dolgovih. Za plačilo vseh obveznosti naših in avstrijskih dolžnikov (razen vojnih posojil) velja relacija 8 dinarjev za 100 starih avstrijskih kron. S to relacijo so, kakor smo že ponovno poročali, težko prizadete vse one hranilnice in posojilnice na Štajerskem, ki so imele svoje naložbe pri »Verbandu« v Gradcu. Za te naložbe imajo sedaj dobiti povrnjeno komaj tretjino in k temu zgubijo še obresti za ves čas po prevratu. Poslanci jugoslovanskega kluba zlasti posl. Škulj so skušali doseči, da bi se vlada s posebnim zakonom obvezala povrniti vso škodo onim denarnim zavodom, ki vsled te konvencije po krivici trpijo, toda zaman. — Vlada je to neugodno konvencijo sklenila vedoma v škodo naših zadrug, da se s tem na drugi strani odkupi od plačila odškodnine, ki bi jo morala plačati za protipravno uvedbo in nepravilno izvrševanje sekvestrov. Ena iz sklenjenih konvencij zadeva namreč tudi ukinitve vseh sekvestrov. — Kar so narodni poslanci mogli doseči, je bilo edino to, da je minister Ninčič ob zaključku debate v imenu vlade izjavil, da bo šla vlada denarnim zavodom ter hranilnicam in posojilnicam na roko in jim dala odškodnino za škodo, katero trpe radi teh konvencij. Vlada bo zato stavila na razpolago potrebni kredit. Vprašanje je samo, kedaj se bo to zgodilo.

Zakon o zaščiti vlagateljev v Češkoslovaški. Češkoslovaško finančno ministrstvo je

dovršilo načrt zakona o zaščiti vlagateljev, in sicer predvideva projekt pet samostojnih zakonov. Prvi zakon se bo bavil z deponiranjem vrednostnih papirjev, drugi z vložnimi knjižicami, tretji z delniškimi bankami, četrti z revizijo bank, a peti z moratorijem v zaščito denarnih zavodov in njihovih upnikov. Tem zakonom bosta sledila še dva, in sicer šesti o zavarovalnem fondu in sedmi o koncesioniranju bančnih zavodov. Prvih pet zakonskih načrtov bo v najkrajšem času predloženih parlamentu.

O varčevanju. »Ena prihranjena krona je ravno toliko vredna kot ena prislužena krona«, tako je učil dr. Krek. — Mnogi ljudje znajo denar prislužiti, ne znajo ga pa držati. — Mnogi ljudje znajo trpeti za denar; mnogi pa tudi po nepotrebnem in po neumnem trpijo, ko denar zapravljajo. — Več ljudi je zapravilo zdravje vsled zapravljivosti nego vsled varčnosti. — Kdor zna varčevati, zna varovati tudi najdražji zaklad: zdravje.

Zopet polom. Listi poročajo, da je prišla v plačilne težkoče Kruševačka kreditna banka v Kruševcu. To je že peta banka, ki je podlegla v tej krizi. In vidi se, da najprej pridejo v polom banke na jugu, gotovo najmanj solidne. — Uradni list pa javlja o številnih tvrdkah, ki so prijavile konkurz.

Nove kredite bo zopet dovoljevala Narodna banka, kakor objavlja v listih. Če bo to res, pomeni to povratak k inflaciji, k poplavi papirnatega denarja in k vsem posledicam, ki jih ima inflacija. Ali se mogoče gospodje bojijo za nesolidne banke in njih nesolidna podjetja?

Statistični pregled poslovanja članic Zadrुžne zveze v Ljubljani za l. 1921.

Število vseh članic je znašalo 511. (V tem številu je zapopadenih tudi onih 81 zadrug, ki niso poslale računskih zaključkov).

Skupno število članov v tem pregledu izkazanih zadrug je znašalo 95.932. Od teh jih odpade povprečno na posamezno zadrugo: hranilnico in posojilnico 245, nabavno in prodajno zadrugo 258, mlekarsko zadrugo 114, živinorejsko zadrugo 28, zadrुžno elektrarno 28, stavbinsko zadrugo 100, obrtno zadrugo 96, kmetijsko strojno zadrugo 43 in na posamezno izmed raznih zadrug 49.

Celokupni promet vseh zadrug (izvz. osr. zadruge) je znašal 2.486,902.629.32 K, svota njihovih deležev pa 5,738.269.98 K. Skupni rezervni zakladi so znašali 7,556.046.51 K, skupni čisti dobiček pa 11,056.142.92 K.

Poučno je razmerje med prometom in upravnimi stroški, ki znašajo pri hranilnicah in posojilnicah 2.45 ‰, pri nabavnih in prodajnih zadrugah 9.27 ‰, pri mlekarskih zadrugah 2.11 ‰, pri obrtnih zadrugah pa 1.31 ‰ prometa.

Obrestna mera pri hranilnicah in posojilnicah se je gibala za vloge po veliki večini med 3 ‰ in 4 ‰, za posojila pa med 4 ‰ in 5 1/2 ‰. Prirastek hranilnih vlog presega dvige za 221,128.388.59 K, dana posojila pa svoto vrnjenih posojil za 63,527.112.87 K.

Najbolj redno so poslovale hranilnice in posojilnice. To se da sklepati iz prometa poedinih zadrug in pa iz razmeroma majhnega števila onih zadrug, od katerih kljub večkratni urgenci nismo dobili računskega zaključka. Za hranilnicami in posojilnicami stoje v tem pogledu najprej nabavne in prodajne ter obrtne zadruge. Za temi pa bi morali uvrstiti najprej kmetijsko-strojne in mlekarske zadruge. Vendar je treba pripomniti, da pri slednjih tudi med izkazanimi dejansko ni poslovalo 9 zadrug, ker niso imele z mlekom in mlečnimi izdelki nobenega prometa. Tu, kakor zlasti tudi pri živinorejskih zadrugah se posledice prisilnega gospodarstva za časa vojne tudi v tem letu še zelo izrazito kažejo. Poslovanje ostalih zadrug smemo označiti kot povoljno.

Končno je treba pripomniti, da bo imel ta statistični pregled praktično vrednost pravzaprav šele pozneje, ko bodo izgotovljeni enaki pregledi za naslednja poslovna leta. Za dobo pred letom 1921 je namreč vsled vojnih, oziroma povojnih dogodkov nemogoče sestaviti vsaj toliko popoln pregled poslovanja takratnih članic Zadrुžne zveze, da bi bilo mogoče iz njega upravičeno kaj sklepati. Brez tega pa številke v onostranski tabeli seveda ne govorijo tistega, kar bi sicer lahko govorile.

I. Hranilnice in posojilnice	Štev. za- drug	Štev. zadruž- nikov	Denarni promet	Hranilne vloge		Posojila		Tekoči računi z zvezo in s člani		Upravni stroški	Gotovina	Stanje posojil	Naložen denar	Zaostale obresti	Ostala aktiva (inventar, deleži, prehodni itd.)	Deleži članov	Stanje hranilnih vlog	Stanje izposojil in ostala pasiva	Predplačane obresti	Rezervni zaklad	Čisti dobiček
				vplačane	dvignjene	dana	vrnjena	prejeto	izdano												
Kranjska	127	31.632	968.790.564 64	219.365.435 67	90.304.019 40	52.117.851 51	20.077.053 89	121.503.940 69	210.821.559 54	3.104.862 20	7.758.369 28	58.841.974 86	183.552.986 93	658.299 23	95.681.152 22	271.952 02	326.574.687 23	16.187.794 18	202.673 36	2.451.080 63	804.595 10
Štajerska	121	29.580	686.855.425 32	149.044.599 77	59.813.982 05	54.271.991 45	23.193.648 73	97.322.452 84	175.975.353 01	941.094 58	3.741.261 84	60.777.745 25	125.430.396 83	344.322 15	21.359.964 30	313.289 71	206.748.647 64	1.755.929 13	363.809 02	1.628.585 13	843.429 74
Hrvatska	7	1.313	17.324.196 32	4.148.145 06	1.311.790 46	590.442 76	182.480 23	2.842.850 28	5.409.372 80	33.387 91	256.854 13	883.007 22	5.588.019 11	92.179 57	2.250.033 74	6.792 56	8.578.730 32	167.602 33	—	275.814 69	41.153 87
Skupno	255 1)	62.525	1.672.970.186 28	372.553.180 50	151.429.791 91	106.980.295 72	43.453.182 85	221.675.243 81	392.206.285 35	4.079.344 69	11.756.485 25	120.502.727 33	314.571.402 87	1.094.800 95	119.291.150 26	592.034 29	541.902.065 19	18.111.325 64	566.482 38	4.355.480 45	1.689.178 71

II. Nabavne in prodajne zadruge	Štev. za- drug	Štev. zadruž- nikov	Denarni promet	Blago		Upravni stroški	Kosmati dobiček	Gotovina	Vrednost zaloge	Dolžniki zadružniki	Dolžniki nezadruž- niki	Inventar	Nepremič- nine	Izguba	Ostala aktiva	Deleži	Upniki za blago	Izposojila	Rezervni zaklad	Čisti dobiček	Ostala pasiva
				prejemki	izdatki																
Kranjska	43	13.077	463.856.568 90	130.775.164 42	178.184.056 91	4.023.796 79	4.247.368 89	1.210.506 32	30.843.804 13	2.192.750 73	5.795.590 02	667.262 55	1.073.491 11	100.389 13	4.459.941 20	1.160.560 08	6.849.676 34	26.387.113 13	1.380.527 37	8.676.597 95	1.889.260 32
Štajerska	19	7.271	173.216.559 94	37.273.330 25	54.027.162 59	1.993.722 88	2.388.243 60	287.608 57	9.094.209 41	1.765.893 26	—	963.682 47	675.079 51	39.692 32	423.971 03	642.481 05	2.363.268 49	9.692.915 79	349.661 85	97.399 97	104.409 42
Hrvatska	6	1.104	9.583.315 41	4.214.791 84	4.239.477 67	80.042 50	437.441 65	91.530 63	480.706 15	3.547 15	1.615 —	16.807 —	16.500 —	5 82	21.240 22	53.099 45	120.593 —	384.068 36	47.594 50	9.792 19	16.804 47
Skupno	68 2)	21.452	646.656.444 25	172.263.286 50	186.450.697 17	6.097.562 17	7.073.054 14	1.589.645 52	40.418.719 69	3.962.191 14	5.797.205 02	1.647.752 02	1.765.070 62	140.087 27	4.905.152 45	1.856.140 58	9.333.537 83	36.464.097 28	1.777.783 72	8.783.790 11	2.010.474 21

III. Mlekarske zadruge																						
Kranjska	20	3.470	10.420.095 62	4.561.682 88	4.183.719 14	218.166 87	266.651 60	132.876 56	80.764 —	30.032 —	18.397 93	38.692 10	136.440 03	4.958 83	161.759 61	32.698 59	225.282 45	37.393 —	259.082 33	29.498 87	19.965 82	
Štajerska	1	68	1.080.055 95	539.022 50	497.849 35	25.271 40	41.173 15	34 45	—	—	—	1.175 —	—	—	16.010 —	680 —	—	—	1.437 70	15.101 75	—	
Skupno	21 3)	3.538	11.500.151 57	5.100.705 38	4.681.568 49	243.438 27	307.824 75	132.911 01	80.764 —	30.032 —	18.397 93	39.867 10	136.440 03	4.958 83	177.769 61	33.378 59	225.282 45	37.393 —	260.520 03	44.600 62	19.965 82	

IV. Živinorejske zadruge																						
Kranjska	14	884	444.510 11	102.965 50	54.510 08	30.800 58	—	11.372 18	20.800 —	11.927 44	—	4.883 62	90.404 49	9.560 75	23.720 30	11.956 —	—	71.040 84	67.564 80	12.236 04	9.871 10	
Štajerska	7	263	136.224 17	35.971 —	13.514 —	29.021 90	—	684 09	—	—	—	7.538 76	23.800 —	1.802 28	44.654 06	10.990 —	—	2.902 —	37.738 97	2.116 18	24.732 04	
Skupno	21 4)	1.147	580.734 28	138.936 50	68.024 08	59.822 48	—	12.056 27	20.800 —	11.927 44	—	12.422 38	114.204 49	11.363 03	68.374 36	22.946 —	—	73.942 84	105.303 77	14.352 22	34.603 14	

V. Zadrुžne elektrarne																						
Kranjska	6	389	4.294.796 68	108.713 76	238.078 14	137.828 47	204.672 52	173.623 32	324.184 79	8.746 67	—	611.568 54	1.722.379 42	55.512 81	3.503 28	934.835 —	271 75	1.806.672 84	18.322 72	15.902 67	123.513 85	
Štajerska	2	—	294.421 58	15.010 —	39.170 25	44.688 84	16.427 65	14.735 54	131.737 70	1.722 50	—	65.394 62	—	—	415 —	78.800 —	20.269 30	99.850 41	9.891 71	2.869 92	2.324 02	
Skupno	8 5)	389	4.589.218 26	123.723 76	277.248 39	182.517 31	221.100 17	188.358 86	455.922 49	10.469 17	—	676.963 16	1.722.379 42	55.512 81	3.918 28	1.013.635 —	20.541 05	1.906.523 25	28.214 43	18.772 59	125.837 87	

VI. Stavbinske zadruge																						
Kranjska	5	538	1.726.798 93	—	—	220.017 08	—	28.360 23	—	—	—	6.467 —	1.373.151 —	33.538 17	99.879 54	87.264 —	49.993 30	1.036.781 11	16.442 57	753 13	350.161 83	
Štajerska	1	163	578.710 78	—	—	10.445 56	—	—	—	—	—	4.404 —	19.404 —	1.630 58	49.100 54	2.110 —	—	52.822 65	19.606 47	—	—	
Skupno	6 6)	701	2.305.509 71	—	—	230.462 64	—	28.360 23	—	—	—	10.871 —	1.392.555 —	35.168 75	148.980 08	89.374 —	49.993 30	1.089.603 76	36.049 04	753 13	350.161 83	

VII. Obrtne zadruge																						
Kranjska	16	2.109	142.943.616 77	29.483.492 66	23.866.976 48	1.867.140 77	2.252.898 68	483.537 1	3.820.501 43	427.593 74	3.342.287 18	1.552.152 83	892.831 08	2.108 50	1.714.574 03	1.087.294 52	2.478.169 28	7.161.934 32	595.246 88	193.936 09	719.004 83	
Štajerska	1	14	529.639 68	172.308 —	165.654 —	17.654 04	—	9.716 60	48.000 —	—	—	—	—	—	30 14	28.000 —	620 —	20.000 —	233 14	8.893 60	—	
Skupno	17 7)	2.123	143.473.256 45	29.655.800 66	24.032.630 28	1.884.794 81	2.252.898 68	493.253 73	3.868.501 43	427.593 74	3.342.287 18	1.552.152 83	892.831 08	2.108 50	1.714.604 17	1.115.294 52	2.478.789 28	7.181.934 32	595.480 02	202.829 69	719.004 83	

VIII. Razne zadruge																						
Kranjska	5	280	10.901.070 03	2.194.893 79	2.278.378 48	424.209 98	669.392 64	113.444 50	2.668.055 76	367.873 64	797.651 82	10.205 40	—	—	137.941 12	106.660 —	975.433 82	2.680.470 82	35.199 93	23.750 97	273.656 70	
Štajerska	4	497	2.299.434 88	582.427 08	719.184 —	15.060 30	79.924 67	—	1.319.036 —	7.650 —	201.090 40	121.560 —	8.000 —	31 78	55.207 14	361.889 —	138.441 —	1.133.981 38	32.150 70	13.012 86	33.100 78	
Hrvatska	1	—	—	—	—	264.037 66	486.808 40	6.940 25	1.197.629 43	—	689.295 17	1.109.187 36	28.951 40	—	24.856 56	460.700 —	2.495.221 65	—	43.220 —	31.109 22	26.609 30	
Skupno	10 8)	777	13.200.504 91	2.777.320 87	2.997.562 48	703.307 94	1.236.125 71	120.385 15	5.184.721 19	375.523 64	1.688.037 39	1.240.952 76	36.951 40	31 78	218.004 82	929.249 —	3.609.096 47	3.814.452 20	110.570 63	67.873 05	333.366 78	

IX. Osrednje zadruge																						

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Vinici (pri Črnomlju), r. z. z. n. z., se bo vršil dne 9. marca 1924, ob pol 9. uri dop. v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev rač. zaključka za l. 1923. 3. Dopolnilna volitev načelstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Stavbniške zadruge »Lastni dom« v Trbovljah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. marca 1924, ob 3. uri pop. v prostorih Društvenega doma. 1. Čitanje zapisnika zad. občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev a) načelstva. b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Smledniku, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 3. uri pop. v Izobraževalnem društvu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Adlešičih, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 9. marca 1924, ob 11. uri dop. v posojilniških prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Okrajne posojilnice v Krškem, se bo vršil v nedeljo dne 24. februarja 1924, ob 11. uri dop. v svoji zadrugi pisarni. 1. Računski zaključek za l. 1923. 2. Prememba pravil. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Predlogi.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za Blejski kot na Bledu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob pol 3. uri pop. v župnišču na Bledu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 11. marca 1924, ob 2. uri pop. v zadrugi pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev letnega računa za l. 1923. 3. Razdelitev čistega dobička. 4. Sprememba pravil. — Ako bi občni zbor dne 11. marca ne bil sklepčen, vrši se tri tedne pozneje, t. j. dne 1. aprila 1924, ob isti uri in na istem mestu nov občni zbor, ki bo sklepčen pri vsakem številu navzočih članov.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Črnučah, r. z. z. o. z., v likvidaciji, se vrši dne 24. februarja 1924, ob 3. uri pop. v Društvenem domu. 1. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 2. Poročilo likvidatorjev o dokončani likvidaciji. 3. Sklepanje o porabi čistega dobička. 4. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

Občni zbor »Ljudske hranilnice in posojilnice v Moravčah«, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 16. marca jutraj ob 7. uri v kaplaniji. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kostanjevici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 15. uri v Društveni dvorani. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Občalnica za Slovenijo, r. z. z. o. z., v Ljubljani, se bo vršil dne 7. marca 1924, ob šestnajstih v zadrugi pisarni v Ljubljani, Miklošičeva cesta, (Palača »Vzajemne posojilnice«). 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1923. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Braslovčah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 9. marca 1924, ob 3. uri pop. v cerkveni hiši. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Šmartnem pri Litiji, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 9. marca 1924, ob 3. uri pop. v posojilniških prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Prememba pravil. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Gor. Straži, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. februarja 1924, ob 10. uri dopoldne v zadrugi pisarni. 1. Sklepanje o odstavitvi petih članov načelstva in morebitna dopolnilna volitev. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske zadruge v Staremtrgu pri Ložu, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo, dne 24. februarja 1924, v prostorih Kmetijske zadruge ob 3. uri pop. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za leto 1923. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Električno strojne družbe v Mozirju, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo, dne 9. marca 1924, ob 3. uri pop. v prostorih ljudske šole v Mozirju. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za leto 1923. 4. Čitanje revizijskega zapisnika. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske zadruge v Makolah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 15. uri v posojilniških prostorih v Makolah. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Sodarske zadruge za selško dolino na Češnjici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. februarja 1924, ob 4. uri pop. v zadrugi prostorih. 1. Prememba pravil. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Nabavne in prodajne zadruge v Izlakah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 23. marca 1924, ob 3. uri pop. v Zadrugi mlekarji. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Zdravne zvonarne v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 6. marca 1924, ob 3. uri pop. v župnišču sv. Jakoba. 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Sklepanje o likvidaciji zadruge. 5. Slučajnosti. — Ako bi za sklepanje o likvidaciji ne bilo navzočih dosti članov, se v smislu § 36 zadrugi pravil sklicuje s tem razglasom drug občni zbor za 27. marca 1924 ob 3. uri popoldan v župnišču sv. Jakoba z istim dnevnim redom, ki bo v smislu § 36 odst. 3. sklepal brez ozira na število udeležencev o likvidaciji.

OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO v LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

MANUFAKTURA NA DEBELO IN DROBNO

Centralno skladišče

v novi palači "Vzajemne posojilnice" v Ljubljani, Miklošičeva cesta.

Prodajalne na drobno: Stritarjeva ulica št. 5 in Dunajska cesta št. 29.

Podružnica v Somboru (Bačka).

Telefon št. 550

Prvovrstni proizvodi! — Cene solidne!

Pošt.-č. št. 10.222

GOSPODARSKA ZVEZA

notira sledeče brezobvezne cene:

GNOJILA:

Kalijska sol 42% po	Din. 150.—	za 100 kg
Kostni superfosfat z 18%—20% v vodi raztopne fosforove kisline, z vrečami po	260.—	100 .
Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosfor. kisline (vreče a 100 kg) po	165.—	100 .
Tomaževa žlindra 18% po	180.—	100 .
Cement po	90.—	100 .

Cene veljajo pri odjemu originalnih vreč, pri vagonskih pošiljkih se prednje cene razumejo fko vsaka postaja v Slovenijo.

KRMILA:

Lanene tropine po Din. 4.50 za kg. Vreče po 50 kg.

Orehove tropine, vsebuječe 42% beljakovin in maščobe po Din 3.50 za kg z vrečami. Vreče po 75 kg.
Klajno apno po Din. 4.50.

VINOGRADNIŠKE IN KMETIJSKE POTREBŠČINE:

Drevesne škropilnice bakrene po	Din. 600.—
Modra galica po Din. 10.— za kg, pri manjšem odjemu	kg 11.—
Žveplo, dvojno rafinirano	kg 4.—
Trierje (žitne čistilnice) tvrdke Heid, znamka I A po	3.500.—
Trierje (žitne čistilnice) tvrdke Heid, znamka I B po	3.000.—
Mlatilnice na ročni in gepeljni pogon po	4.000.—
Mlatilnice na gepeljni pogon s siti in tresali po	6.500.—
Gepeljni na 36 obratov po	Din. 4.500.—
Gepeljni na 24 obratov po	4.500.—

Poleg tega so na razpolago vsakovrstni poljedelski stroji, kakor:

čistilniki (pajtelni), plugi, brane poljedelske, brane travniške, brzoparilniki, gnoj-
nične sesalke, vodne sesalke, lesene grablje, brušil za kose, kose itd.